

С. А. Попов, О. Д. Черкашин, С. Д. Черкашин

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ І ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ЗАСТОСУВАННЯ КОРОТКОСТВОЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО БОЮ

У статті досліджено тактичні прийоми та методичні підходи до застосування короткоствольної зброї в умовах сучасного бою. Акцентовано на її використанні у ближньому вогневому контакті й динамічних бойових ситуаціях. Актуальність теми зумовлена інтенсивністю бойових дій у щільній міській забудові й обмеженому просторі, де застосування такої зброї набуває особливого значення.

Здійснено систематизацію та аналіз тактичних прийомів і технік використання короткоствольної зброї у реальних бойових умовах. За результатами аналізу встановлено, що завдяки своїй компактності й можливості швидкого застосування короткоствольна зброя становить ефективний інструмент у ближньому бою. В умовах підвищеного стресу стрільця мають критичне значення такі ключові прийоми, як інстинктивна стрільба і швидкий перехід на резервну зброю.

Ключові слова: короткоствольна зброя, ближній бій, міські бої, тактичне застосування, бойові умови, маневреність у бою, умови обмеженого руху стрільця.

Постановка проблеми. Сучасне бойове поле дедалі частіше набуває ознак складного, динамічного й багатовимірного середовища, де військовослужбовцеві доводиться діяти у критично обмеженому просторі, під вогневим тиском противника, в умовах постійної загрози раптового зіткнення на мінімальній дистанції. Війна в Україні показала, що значна частина бойових дій відбувається не на відкритій місцевості, а у щільній міській забудові, системах траншей, підземних укриттях, руїнах будівель та в інших урбанізованих структурах, де характер бою набирає форми ближнього контакту з надзвичайно високим рівнем непередбачуваності і потребує миттєвої реакції.

Короткоствольна стрілецька зброя, зокрема пістолети, забезпечує бойову гнучкість, що дає змогу бійцеві зберігати ініціативу, миттєво реагувати на зміну обстановки й вести точну вогневу боротьбу у безпосередній близькості від противника. Отже, реалії сучасного бою формують нове розуміння ролі короткоствольної зброї як важливого елемента тактичного арсеналу військовослужбовця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням використання короткоствольної стрілецької зброї приділено увагу дослідниками у низці прикладних військово-аналітичних джерел. Так, у працях [5, 12] короткоствольна зброя розглядається як резервний елемент озброєння, призначений передусім для самозахисту в разі втрати основного вогневого засобу. Проте інтенсивність бойових дій у міських умовах, траншейних системах, на вузьких ділянках інфраструктури й у закритих приміщеннях дедалі зростає, і постає об'єктивна необхідність переосмислення ролі пістолета як тактичного інструменту першої лінії.

У дослідженнях [1, 10] автори висвітлюють досвід штурмових дій, особливо в умовах щільної забудови, наголошуючи на тому, що ефективність використання довгоствольної зброї в таких умовах часто обмежена. Короткоствольна зброя стає не лише зручнішою у використанні, а й критично важливою для збереження боєздатності в умовах ближнього бою, де частки секунди вирішують результат зіткнення [4, 7].

У більшості джерел не розглядається, як саме короткоствольна зброя інтегрується у загальну бойову тактику підрозділу, як змінюється алгоритм дій бійця в разі переходу до застосування пістолета, які техніки забезпечують ефективну стрільбу у щільних умовах бою. Отже, наявна база дослідження лише частково окреслює загальні умови доцільного застосування короткоствольної зброї. Вважаємо нагальною потребу у подальшому поглибленому аналізі бойових ситуацій, реальних прикладів зіткнень, а також у практичному оцінюванні ефективності різних методів використання короткоствольної зброї як основної вогневої одиниці у ближньому бою.

Метою статті є обґрунтування методичних підходів до бойового застосування короткоствольної зброї в умовах сучасного бою шляхом аналізу практичного бойового досвіду.

Виклад основного матеріалу. Реалії ведення бойових дій, що зчаста відбуваються на обмеженому просторі, у траншейних системах, підземних комунікаціях та районах зі щільною забудовою, постає питання про доцільність застосування короткоствольної зброї як одного з ключових інструментів ближнього бою. Традиційне уявлення про пістолет як другорядний, резервний засіб у структурі вогневого забезпечення потребує переосмислення з огляду на стрімку трансформацію характеру збройних конфліктів і зміну просторово-операційного середовища, де відбуваються бойові зіткнення. Короткоствольна стрілецька зброя, зокрема пістолети, дедалі частіше розглядається не лише як резервна, а й як первинна вогнева одиниця в умовах, де маневреність, швидкість реагування та компактність відіграють вирішальну роль для виживання й виконання бойового завдання [2].

Тактична доцільність застосування пістолета як основної або додаткової зброї визначається передусім специфікою бойової обстановки, структурою підрозділу та характером поставленого завдання. У випадках, коли бойові дії відбуваються на дистанції меншій за 10 м (у коридорах будівель, підвалах, окопах, вузьких вулицях або в умовах щільного контакту з противником), використання автоматичної або довгоствольної зброї може бути ускладненим або взагалі неможливим. Так, довжина ствола, вага так само, як і потреба в обох руках для прицільної стрільби з автомата, суттєво знижують швидкість реакції і маневреність бійця – критичні параметри у ближньому бою. Варто також зазначити, що в ситуаціях, коли основна зброя виходить із ладу (осічка, заклинювання, закінчення боєприпасів чи пошкодження приладів прицілювання тощо) пістолет як резервна одиниця дає змогу продовжити бій не зупиняючись для усунення несправності, що в умовах ближнього бою може рятувати життя [7]. У цьому сенсі короткоствольна зброя набуває значення останнього рубежу захисту, що забезпечує боєздатність і реактивну вогневу відповідь у критичні моменти зіткнення.

Ефективність застосування пістолета як основної зброї значною мірою залежить також і від просторових характеристик поля бою. У щільній міській забудові з великою кількістю будівель, парканів, під'їздів, вузьких вулиць, переходів, ліфтових шахт і сходових майданчиків боєць змушений діяти у вкрай обмеженому середовищі, де кожна секунда вирішує результат бою. У таких умовах застосування пістолета забезпечує швидке приведення до бойової готовності, зручне переміщення, стрільбу з нестандартних положень (лежачи, з коліна, однією рукою, з-за укриття), тобто ця зброя стає необхідною у ближньому вогневому контакті. Більше того, висока ймовірність раптового контакту з противником, що з'являється з-за рогу, дверей або інших елементів інфраструктури, передбачає негайну вогневу реакцію, яку завдяки пістолету можливо реалізувати майже миттєво [9].

Аналогічна ситуація спостерігається й у траншейних системах, де обмежений простір ускладнює ефективне маніпулювання довгоствольною зброєю, особливо під час руху в тунелях або виконання стрільби на короткій дистанції. У таких умовах пістолет дає змогу вести бойові дії з мінімальними рухами корпусу, що зменшує експозицію бійця і, відповідно, ймовірність влучення в нього противником. Крім того, психологічний чинник близького бою, що супроводжується високим рівнем стресу, вимогами до швидкості прийняття рішень і фізичним навантаженням, робить застосування пістолета доцільнішим задля збереження контролю над ситуацією. Варто наголосити на ефективності короткоствольної зброї щодо точності у ближньому бою. У випадках, коли дистанція не перевищує кількох метрів, точність стрільби з пістолета не поступається, а іноді й перевищує показники автоматичної зброї завдяки кращому контролю за віддачею, швидкому прицілюванню, а також можливості стрільби з різних положень і кутів [3].

Одним із головних елементів ефективного використання короткоствольної зброї у бойових умовах є здатність швидко вилучити пістолет із кобури, перевести його у бойову готовність і за необхідності здійснити заміну магазину, що вимагає не лише фізичної вправності, а й глибокого розуміння механіки зброї та координації рухів у стресових умовах. Швидке вилучення пістолета з кобури потребує відпрацьованої техніки: правильне розташування руки на рукоятці, чітке викидання зброї з фіксатора, плавне переведення її у позицію для прицілювання. Усе це підготовлений стрілець робить за мінімальний час, зазвичай не більше 1–2 секунд. Наприклад, у таких тактичних тренуваннях, як стандарти IDPA (International Defensive Pistol Association), акцентується на швидкості й плавності рухів, аби уникнути зачеплення зброї за спорядження чи одяг, що може стати фатальним у бойовій ситуації (рисунок 1) [1].

Рисунок 1 – Бойове застосування короткоствольної зброї

Переведення зброї у бойову готовність, зокрема зняття із запобіжника (якщо це передбачено конструкцією) і досилання патрона у патронник має виконуватись автоматично, без зайвих рухів, що досягається лише регулярними тренуваннями та м'язовою пам'яттю. Заміна магазину є ще одним критичним елементом, який потребує синхронізації рухів: стрілець одночасно натискає кнопку скидання магазину, витягає порожній магазин, вставляє новий і в разі потреби здійснює досилання патрона. У стресових умовах цей процес можуть ускладнювати тремор рук, піт або обмежена видимість. Техніка швидкої заміни магазину передбачає використання так званої «тактичної заміни» (зберігання частково використаного магазину) або «бойової заміни» (повне скидання порожнього магазину), залежно від ситуації, що вимагає від стрільця здатності оцінювати обставини і приймати миттєві рішення [8].

Ефективність використання короткоствольної зброї значною мірою зумовлюється правильним розміщенням кобури на спорядженні, аби забезпечити швидкий доступ до пістолета навіть у стресових умовах, коли адреналін і психологічний тиск можуть суттєво впливати на координацію та швидкість реакції. Кобура, як правило, розміщується на поясі, стегні або на грудях, залежно від тактичних потреб і типу операції, причому вибір місця розташування має враховувати анатомічні особливості стрільця, тип одягу та специфіку бойового завдання. Так, кобура на поясі (OWB – Outside the Waistband) забезпечує швидкий доступ, але менш зручна для прихованого носіння, тоді як кобура всередині пояса (IWB – Inside the Waistband) є оптимальною для цивільних осіб, хоча вимагає додаткового часу для вилучення зброї. У стресових ситуаціях (раптовий напад або необхідність реагування на загрозу в обмеженому просторі) доступність зброї залежить від правильного вибору кобури з надійними фіксаторами, які запобігають випадінню пістолета, але не ускладнюють його вилучення [6]. Крім того, слід враховувати й чинник розташування додаткових магазинів, які мають бути розміщені таким чином, аби стрілець міг швидко їх дістати не відводячи погляд від цілі. Для цього використовуються спеціальні підсумки з магнітними або пружинними фіксаторами. Тренування з імітацією стресових ситуацій, як-от стрільба під тиском часу або в умовах фізичного навантаження, допомагають стрільцеві адаптуватися до реальних бойових умов, підвищуючи шанси на успішне виконання завдання [5].

Робота з короткоствольною зброєю в обмеженому просторі (дверні отвори, сходові марші або транспортні засоби) вимагає особливої уваги до техніки безпеки, оскільки будь-яка помилка може призвести до ненавмисного пострілу, травмування союзників або втрати контролю над ситуацією. Під час проходження через дверні прорізи стрілець повинен тримати пістолет у так званій «низькій готовності» (low ready), спрямовуючи дуло вниз і не торкаючись пальцем спускового гачка, аби уникнути випадкового пострілу в разі зіткнення з перешкодою або раптової появи цілі. На сходах, де рухливість обмежена, а кут огляду ускладнений, стрілець має використовувати техніку «слайсингу» (slicing the pie), поступово відкриваючи сектор огляду і тримаючи зброю в готовності до стрільби. У транспортних засобах (автомобілі, бронетехніка) використання короткоствольної зброї ускладнюється обмеженим простором, наявністю ременів безпеки й необхідністю уникати пошкодження обладнання чи інших бійців, що вимагає від стрільця вміння працювати однією рукою або в незручних позиціях [12].

У бойових ситуаціях на дистанціях менше 10 м, де швидкість реакції і точність рухів стають визначальними чинниками, короткоствольна зброя демонструє свої переваги завдяки компактності,

легкості управління однією рукою та можливості швидкого прицілювання, що дає змогу бійцю ефективно нейтралізувати загрозу навіть у хаотичних умовах ближнього контакту. На таких коротких відстанях, які часто виникають у міських боях, у закритих приміщеннях або під час раптових сутичок стрілець постає перед необхідністю миттєвого прийняття рішень, оскільки противник може перебувати в межах фізичного контакту, що ускладнює використання традиційних стрілецьких позицій. У цих умовах застосовується так звана «інстинктивна стрільба», коли боєць орієнтується не на прицільні пристосування, а на природне положення тіла й напрямок дула, що уможливорює ведення вогню з максимальною швидкістю, зберігаючи контроль над зброєю. Так, у ситуації, коли противник наближається на відстань менше 3 м, стрілець може використовувати техніку «утримання зброї біля корпусу» (retention shooting): пістолет утримується близько до тіла, щоб уникнути його захоплення противником, а постріли здійснюються з мінімальним винесенням дула вперед [11].

У реальних бойових умовах робота в парі з використанням короткоствольної зброї є критично важливою для забезпечення взаємного прикриття, контролю секторів обстрілу та ефективного виконання тактичних завдань, особливо під час входження до приміщення, де обмежений простір і непередбачуваність розташування противника створюють високий рівень ризику. Тактика роботи в парі передбачає чіткий розподіл ролей між бійцями: один, як правило, відповідає за просування вперед і первинний огляд сектора, а другий забезпечує прикриття, контролюючи потенційні загрози з тилу або флангів. Другий боєць також тримає під контролем протилежний сектор або коридор, забезпечуючи безпеку першого бійця від несподіваних атак (рисунок 2).

Рисунок 2 – Робота у парі стрільців під час зачищення території

У динаміці реального бою, коли основна зброя (наприклад автомат) стає непридатним через вичерпання боеприпасів або механічну несправність, перехід до короткоствольної зброї як резервної є маневром, що вимагає швидкості, точності та збереження контролю над ситуацією, аби уникнути втрати бойової ефективності. Цей перехід, відомий як «transition to secondary», зазвичай відбувається за лічені секунди, коли боєць, оцінивши неможливість продовжувати вогонь з основної зброї, миттєво відпускає її (залишаючи на ремені або скидаючи у безпечному напрямку) і вилучає пістолет із кобури, одночасно переміщуючись до укриття або змінюючи позицію для продовження бою [10].

У деяких випадках, коли основна зброя залишається в руках, але не може бути використана, боєць може виконати так званий «одноручний перехід», утримуючи гвинтівку однією рукою, іншою вилучає пістолет, що дає змогу зберегти контроль над обома видами зброї. Такий маневр є доволі складним у динамічних умовах, коли противник активно маневрує або веде вогонь, тому бійці повинні бути готові до швидкої зміни тактики, наприклад, використання укриття для перезарядження основної зброї після нейтралізації безпосередньої загрози пістолетом (таблиця 1).

Таблиця – 1 Тактичні прийоми і техніки застосування короткоствольної зброї в умовах сучасного бою (сформовано автором)

Прийом / техніка	Опис	Застосування	Переваги	Обмеження
Швидке вилучення пістолета	Передбачає швидке вилучення пістолета з кобури з правильним розташуванням руки на рукоятці, чітким вириванням із фіксатора і плавним переведенням у позицію для прицілювання за 1–2 секунди	Використовується у стресових ситуаціях для миттєвого реагування на загрозу, особливо на дистанціях до 10 м	Забезпечує швидкий доступ до зброї, мінімізує час на підготовку до стрільби	Вимагає правильного вибору кобури та відсутності перешкод (одяг, спорядження)
Заміна магазина	Синхронізовані рухи для скидання порожнього магазина, вставлення нового і, за потреби, досилання патрона, зокрема тактичну (зберігання частково використаного магазина) або бойову (скидання порожнього) заміну	Застосовується в умовах тривалого бою, коли боєприпаси основного магазина вичерпано	Дає змогу швидко відновити боєздатність, адаптуючись до ситуації	Ускладнюється у стресових умовах через тремор рук, піт або обмежену видимість
Інстинктивна стрільба	Стрільба без використання прицільних пристосувань, орієнтуючись на природне положення тіла і напрямок дула, часто з утриманням зброї біля корпусу (retention shooting)	Ефективна на дистанціях до 3 м у ближньому контакті, коли противник у межах фізичного контакту	Максимізує швидкість реакції, дає змогу вести вогонь в обмеженому просторі	Знижена точність на більших дистанціях, потребує високої координації
Робота в парі (вхід у приміщення)	Тактика, що передбачає розподіл ролей: один боєць просувається вперед, використовуючи техніку «слайсингу» для огляду сектора, інший забезпечує прикриття тилу або флангів	Використовується під час зачищення приміщень або в тісному просторі для контролю потенційних загроз	Забезпечує взаємне прикриття, знижує вразливість, підвищує контроль над обстановкою	Вимагає чіткої координації та синхронізації дій між бійцями
Перехід до резервної зброї	Швидке вилучення пістолета з кобури за неможливості використання основної зброї (заклинювання, вичерпання боєприпасів) з переміщенням до укриття	Застосовується у динаміці бою, коли основна зброя стає непридатною, особливо у ближньому бою	Дає змогу зберегти бойову ефективність у критичних ситуаціях	Вимагає швидкості і збереження візуального контакту з противником
Техніка безпеки в обмеженому просторі	Утримання пістолета в «низькій готовності» (дуло вниз, палець поза спусковим гачком) під час проходження дверей, сходів	Використовується у тісному просторі (двері, сходи, транспорт) для уникнення ненавмисних пострілів і травмування	Знижує ризик випадкових пострілів, підвищує контроль над ситуацією	Обмежена рухливість і кут огляду ускладнюють швидке реагування

Застосування короткоствольної зброї в реальних бойових умовах вимагає від бійця не лише вміння точно стріляти, а й здатності швидко адаптуватися до динамічних і непередбачуваних ситуацій, використовуючи спеціалізовані тактичні прийоми та алгоритми дій, що забезпечують ефективність і безпеку.

Висновки

Досліджено різноманітні методики застосування пістолета у безпосередньому бою: техніки моментального вилучення пістолета з кобури, стрільби з нетипових позицій, взаємодії у парі під час проведення штурмових операцій у приміщеннях, а також алгоритми переходу на резервну зброю, якщо основна втрачає працездатність. Вивчено ефективність цієї зброї у різних бойових умовах:

- раптовий контакт із противником;
- ведення вогню в автомобілях, у підземних комунікаціях, на сходових майданчиках та вузьких коридорах.

Дослідження дало змогу виявити такі ключові переваги пістолета, як короткий час для підготовки до стрільби, зручність утримання однією рукою, компактність у рухливих ситуаціях.

На основі отриманих результатів доведено важливість перегляду ролі пістолета у бойовому озброєнні підрозділу. Він є автономною одиницею, що забезпечує бойову ефективність особового складу в умовах, де використання автоматичної зброї ускладнене. Розроблено рекомендації щодо модернізації підходів до навчання використанню пістолета в рамках тактичної підготовки військових формувань.

Подальші дослідження доцільно спрямовувати на вдосконалення тактичних прийомів з урахуванням новітніх технологій, аналіз впливу психологічних і фізіологічних чинників на ефективність стрільби, а також розроблення нових методик тренувань.

Перелік джерел посилання

1. Військові операції на урбанізованій місцевості (MOUT). Бойовий статут морської піхоти США (MCWP) 3-35.3. Київ : КНТ, 2023. 405 с.
2. Конєв О. Ю., Геращенко О. С. Удосконалення методики навчання вогневої підготовки здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання та цивільних осіб в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 99–104. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.18>.
3. Сучасні види вогнепальної стрілецької зброї підрозділів МВС України : навч. посіб. / Ю. Р. Йосипів та ін.; за заг. ред. Ю. Р. Йосипіва. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 184 с.
4. Хацаюк О., Самсонов Ю., Самсонова Г. Підготовка інструкторів з вогневої підготовки : колект. моногр. London-Chisinau : Dodo Books Indian Ocean Ltd. and OmniScriptum S.R.L. publishing group, 2024. 81 с.
5. Стрілецька зброя та вогнева підготовка. Частина 1. Основи стрільби зі стрілецької зброї / В. А. Ясько та ін. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2022. 164 с.
6. Kodur V. K. R., Aziz E. M., Naser M. Z. Strategies for enhancing fire performance of steel bridges. *Engineering Structures*. 2017. Vol. 131. P. 446–458. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.engstruct.2016.10.040>.
7. Lang D., Zhou A. Relationships between postural balance, aiming technique and performance in elite rifle shooters. *European Journal of Sport Science*. 2022. Vol. 22. No. 10. P. 1493–1498. DOI: <https://doi.org/10.1080/17461391.2021.1971775>.
8. Lemay P. Small caliber ammunition solutions for reduced range, low cost and reduced environmental impact training. General Dynamics Ordnance and Tactical Systems – Canada. *NDIA Armament Conference. Small Arms Division*. 2019. URL: <https://surl.li/zjejbr> (accessed: 28 July 2025).
9. Makedon V., Myachin V., Plakhotnik O., Fisunen N., Mykhailenko O. Construction of a model for evaluating the efficiency of technology transfer process based on a fuzzy logic approach. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2024. T. 2. No. 13 (128). P. 47–57. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2024.300796>.

10. Murugaiyan S., Ruthwik M. S., Gatta A., Bellam K. An Enhanced Weapon Detection System using Deep Learning. *2024 2nd International Conference on Networking and Communications (ICNWC)*, May 2024. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICNWC60771.2024.10537568>.

11. Small Arms Survey. Statement for the Third Substantive Session of the Open-ended Working Group on Conventional Ammunition, 14 February 2023. Sarajevo: IANSA / *Small Arms Survey, 2023. (Statement published FTS file)*. URL: <https://surli.cc/mkbewk> (accessed: 28 July 2025).

12. Tsegaye D. A. The Impact of Proliferation of Small Arms on Human Security in Amhara Regional State, Ethiopia: The Case of Gondar City. Research paper presented in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Development Studies. *Ethiopia: Erasmus University Rotterdam, International Institute of Social Studies*. 2024. URL: <https://surli.li/fycqqv> (accessed: 28 July 2025).

Стаття надійшла до редакції 12.08.2025 р.

UDC: 355.48:623.445

S. Popov, O. Cherkashyn, S. Cherkashyn

METHODOLOGICAL APPROACHES AND TACTICAL TECHNIQUES FOR THE USE OF SHORT-BARRELED WEAPONS IN MODERN COMBAT

The article examines tactical techniques and methodical approaches to the use of handguns in modern combat conditions, with a particular focus on their application in close-quarters engagements, team-based operations, and transitions to secondary weapons during dynamic combat scenarios. In the context of contemporary armed conflicts, characterized by high-intensity combat in dense urban environments, trench systems, and confined spaces, handguns are gaining increasing significance as both primary and secondary means of firepower. This trend necessitates a reconsideration of their role and the refinement of tactical approaches to their use, taking into account the evolving spatial-operational environment and the growing demands for maneuverability and rapid reaction on the part of soldiers. The purpose of the article is to systematize and explore tactical techniques and methods for using handguns in real combat situations. The study employs methods of analysis and synthesis of information obtained from open sources, including tactical manuals, as well as a generalization of practical experience regarding the combat use of handguns in modern conflicts. The research is grounded in the study of actual combat scenarios, including urban warfare, assault operations, and engagements in confined areas, with an emphasis on practical aspects such as rapid pistol deployment, magazine replacement, instinctive shooting, and safety techniques. It was established that the handgun is an effective tool in close combat due to its compactness, the ability to be quickly brought to a state of readiness, and its suitability for shooting from unconventional positions, which provides a significant advantage in restricted environments. Techniques such as instinctive shooting, "slicing the pie" when entering a room, and rapid transition to a secondary weapon ensure the preservation of combat effectiveness in critical situations, particularly during sudden enemy contact or malfunction of the primary weapon. Further research should focus on improving tactical techniques by incorporating advanced technologies, as well as analyzing combat-related factors that influence the effectiveness of handgun use under stress.

Keywords: short-barreled firearms, close-quarters combat, urban warfare, tactical application, combat conditions, combat maneuverability, restricted shooter movement conditions.

Попов Сергій Афанасійович – доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук, професор кафедри управління повсякденною діяльністю підрозділів Військової академії (м. Одеса)
<https://orcid.org/0000-0002-0729-9581>

Черкашин Олександр Дмитрович – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, начальник центру мовної підготовки, Національна академія Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0003-4848-246X>

Черкашин Сергій Дмитрович – кандидат військових наук, доцент кафедри тактики навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-1973-3648>